

Сэтинньи 27 күнэ — профсоюзнай үлэһиттэр күннэрэ

ҮЛЭҤИТТЭР ИНТЭРИЭСТЭРИН КӨМҮСКҮҮР СЫАЛЛААХПЫТ

Сэтинньи 27 күнүгэр Саха Республика-
тан профсоюзнай үлэһиттэр күнэ. Бу
бырааһынньыктынан сибээстээн, Чурапчы
улууһун профсоюзнай тэрилтэлэрин ко-
ординационнай сэбиэтин председатели
Егор Ишюкеньевич Давыдовтан үлэһит-
тэр интэриэстэрин көмүскүүр бу тэрилтэ-
лэр үлэлэрин туһунан билиһиннэрэр.

— Саха Республикатын Президентэ Егор
Афанасьевич Борисов профсоюзнай
тэрилтэлэр республика социальнай-эко-
номическай сайдыытыгар киллэрэр кыла-
аттарын үрдүктүк сыаналаан уонна ки-
нэлэр ороһуларын өссө үрдэтэр сыалынан
2011 сыл муус устар 27 күнүгэр 626 №-
дэх анал ыйаарынан сыалата сэтинньи 27
күнүн профсоюзнай үлэһиттэр күннэринэн
билиһэригэр. Улуустулар салааларынан
16 профсоюзнай тэрилтэ биир—үөрэх,
культура, доруобуйа харыстабылын, эрги-
ни, тыа хаһаайыстыбатын, государствен-
най учреждениелар үлэһиттэрин, о. д. а.
түмүктэр. 5000-тан тахса киһи учууска ту-
рар. Кинилэр үлэлэрин координационнай
сэбиэт сүрүнүгүр. Председателинэн обще-
ственной түрүккэ Е. И. Давыдов үлэһиттэр.

Үлэһиттэр сыл саҕалааһыгар кэлэн
былаан ылыммыһыт. Сүһүнүнэн үлэһит-
тэр интэриэстэрин көмүскүүбүт. Кинилэр
үлэһиттэр усулуобуйалара сонтоох таһым-
наах буоларын хонтурууллаһабыт, туста-
х үлэһиттэр таһынан сыһыалангарын тэри-
йини, бочуоттаах сыһыаланга тахсы-
быттар тэрилтэлэрин кытары сибээстэри-
гэр, ороһор дьарыктаах буолууларыгар,
сыһыалангарыгар, о. д. а. үлэлэһэбит.
Сыһыта үс оруттээх дуоһаар—салалта,
үлэ бэрээдэги, профсоюзнай тэригэр дуо-
һаар түһэрсэн үлэлэһиннэрин тэрийсэ-
бит. Коллективнай дуоһаарлар түһэрсин-
лэрин, туолууларын хонтурууллуубут.

Улууска 2009 с. алтынньи 8 күнүгэр 566
№-дэх үс оруттээх (олохтоох салайыныы,
профсоюз уонна үлэ бэрээдэги) ха-
мыһыһыатын тэрийэр туһунан улуус
баһылытын дьаһала тахсыбыта. Ити
дьаһал тэригэтинэн 2010-2013 сылларга
олохтоох салайыныы, профсоюз уонна үлэ
бэрээдэги икки ардыларыгар социальнай
бииргэ үлэлэһинигэ сөбүлүннү түһэрсин-
лэбитэ, Социальнай сайдыы министертэ-
вотыгар регистрацияламмыта. Прокурор-
скай надзор уонна профсоюзнай хонтуру-
он үлэ сокуомун туһунанарынаа биир си-
тиннээхтик үлэһиттэр.

Улууска үчүгэй үлэлээх профсоюзнай
тэрилтэлэр аһыаҕа суохтар. Холобур
быһылытын ОДЬКХ (пред. И. Г. Мака-
ров, РайПО (пред. Т. Н. Михайлова), куль-
тура үлэһиттэрин (пред. А. М. Смирно-
ва) профсоюзнай комитеттарын ааттыа-
мэ. Кинилэр профсоюз чилиэттэрин интэ-
риэстэрин көмүскээһингэ-хамнас комит-
тэр киллэһиннэр, правовой уонна үлэ соку-
омнарын туһунанарынаа, үлэһиттэр уон-
на кинилэр дьэ кэргэттэрин доруобуйала-
рын харыстабылыгар үрдүк таһымнаах
үлэни ыһтылар. Бу тэрилтэлэргэ араас
күрэхтэһиннэр, уус-уран саахыммыһы-
ка, куруһуоктарга кыттыы, бырааһын-
ыстары ыһтыы, элбэһэллэригэр курор-
тарга путевоккан хааччыһыы, ороһор сы-
һыалангарын тэрийин курдук үлэлэр сы-
лы эргэтиги бараллар.

Улууска сэтинньи 26-30 күннэригэр
профсоюзнай үлэһиттэр күннэригэр аһа-
ммыт декада ыһтыла турар. Итинэн анал
былаан ыһынан үлэһиттэр. Профсоюзнай
үлэһиттэр күннэригэр улуус олохтоох-
рун эргэтигиһит! Үлэһит киһи интэриэһэ
орүү үрдүктүк туһунун!

Кэсэти Алексей СЛЕПЦОВ.

Сэргэх дьаһал

Чурапчы улууһун үөрэхтээһин
сайдьыты 20 сыллаах үбүлүүн
сэтинньи 23 күнүгэр үөрүүлээхтик
бэлэтээтилер. Араас кэмнэргэ үлэ-
лээбит биир идэлээхтэр истинник
көрүстүлэр. Көлүөнэнэн солбуйсу-
бут ыһытанар салаааччылар ал-
дыс тылларын, үтүө сүбэлэрин ана-
атылар. К.К. Чичигинаров үөрэх-
тээһин улууска сайдыытын, си-
тиһилэрин сырдатта. "Үөрэх-
тээһин сайдыытыгар оҕолорбут
үөрэхтээх, инниллээх буолаллары-
гар анаан үлэлиһип", — диир этии-
тинэн бырааһынньык сүрүн чааһын
арыйда.

ҮӨРҮҮЛЭЭХ ҮБҮЛҮӨЙ

Чурапчы улууһун баһылыга
С.И. Яковлев, улуус Мунньаҕын
председатели В.В. Гуляев ээрдэ
тылларын эһиттэр, Махтал сурукта-
ры кытта түөскэ аһыһылар бэлэ-
ни Н.И. Макаровка бэрэбэр. СР
Үөрэх министертэвотын үөрэх бю-
джетин уонна барылааһын на-
чалыга, Чурапчы улууһун кура-
тора А.К. Петрова кэлэн республи-
катааҕы таһымнаах наҕараадалары
ыһтыс тыаһынан доһуоһулатан
туттартаа. "СР үөрэҕиритин
туһунан" ааты М.С. Артемьева, А.П.
Григорьева, Л.П. Платонова, Т.Ю.
Филиппова, И.П. Лукин, "Саха си-
рин эрэлэ" ааты А.А. Заболотская,
В.И. Пестерев, "СР оҕуола инни-
нээҕи үөрэхтээһин сайдыытыгар
кылаатын иһин" А.С. Капрынова,
"Саха сиригэр методика" ааты урук-
ку сылларга үлэлээбит ветераннар
М.С. Винокурова, А.И. Яковлева ы-
лылар. Улуустааҕы үөрэх управле-

ниетин аатыттан бочуоттаах гра-
моталары, наҕараадалары чиэстэ-
этик анаатылар. "Улуус үөрэҕирит-
тин сайдыытыгар кылаатын
иһин" үрдүк ааты ор сылларга
таһаарылаахтык үлэлээбит А.Е.
Филиппова, В.Н. Коркин, С.С.
Захарова, Е.Н. Ермолаева, А.Е.
Баянттаева, Л.А. Константино-
ва, А.П. Переловова, Е.М. Ива-
нова, Е.И. Давыдова, П.Н. По-
сельская, Н.И. Федорова, Т.Н.
Яковлева интэриэһир. Улуус-
тааҕы идэлээх союзтар түмсүүлэ-
рин председатели Е.И. Давыдов
Идэлээх союзтар хамсааһына-

рын сайдыытыгар кылаатын иһин"
анал ааты ис сүрэхтэригэр таһа-
лыбыт бастаах үлэһиттэргэ бэрэ-
лээтэ. Салтыы киһиһээх баһыһы-
тар тахсан дьонуннаахтык ээрдэ-
лээтилер, иһин эһэрдээҕи үөрэх у-
правлениетин салаааччылар кэ-
лэннэр үтүө тылларын эһиттэр. Ос-
куолалар директордара, уһуһаан-
нар сөбүдүссэйдэрэ бары кэлэннэр
итин-истин эһэрдэлэрин, ыһыла-
рын анаатылар. Бу курдук элбэх
сыллаах үлэ түмүгэ үрдүк ааты-су-
олу эһиттэр биир бэлэ түгэни бо-
лөхтөөн, эдэр үлэһиттэргэ тирэх
буолар, оҕуол уураар дьоро кээһэ
буолан ааста.

Үөрэхтээһин сайдыытын
туһунан сыраларын ууран туран
кыһаллар, билии кээҕ байылаһар
уһуһар, көмө буолар дьоннорбут
өссө да үйэлэри уңуордаан үлэһит
тахсылаах буола турдун.

Н. БУРЦЕВА.

Кэрэ эйгэтигэр

«САХА-КВН» ҮӨРҮҮНҮ БЭЛЭХТИИР

Кыһа кыһын дьаһардаах тумаш-
тынан сабардаан турар кээҕэр "Саха
сирин тыһыһытыгар — «Саха КВН»
тыһыа сыһытар" диир ааттаах сэтин-
ньи 24-25 күннэригэр кырдык да
"абыһааһа" күнүгэр буолан аасты-
лар.

Манна аастыт сэтинньи 15 күнүгэр
улуус иһинэн оҕуола орлорулар ана-
ан КВН сүүмэрдөөр күрэхтэ ыһтыһы-
бытын кыһаһыткы сырдаттаах. Барыта
15 хамаанданан күөн-көрсүүн бэрээ-
дэҕи күрэхтэһин ыһтыһыбыта. Манна
"Алтан Чуораан" Мындааһы орто
оскуолатын "Тоһус Тойон", "Наара су-
ох" Хадаар орто оскуолатын "Иэхэй-
"Чуохай", "Корооччулар биһирэһилэ-
р" Сылаан орто оскуолатын "Сылаан
star", "Маһнаһы сүрэхтэһин", Хайах-
сыт орто оскуолатын "Дьэ-буо", Ары-
лаах орто оскуолатын "Сомор" хама-
андалара араас номинацияларга тик-
сэбиттэр. "Күн Күлүүк" аһал ааты
Дарыаһа Максимов, "Көрдөөх көкөт"
Женя Захаров, "Бастаах салаааччы"
Алисия Дмитриева аһал ааттары ыһы-
ан ыһыттар. Бу курдук региональ-
най күрэххэ улууһун чыһын
көмүскүүр гран-при хаһаайыттары-
нан С.А. Новгородов аһыһан орто ос-
куола "Чолбон" хамаандата, "Бэрт Бэ-
тиэхэ" аһал Алаһар орто оскуолатын
"Сыһы сырбайдар" кыргыттар,
"Мэҕиргэ мөйүн" Чурапчытааҕы гим-
назия "Абыһаһы Абыһаһы" ороһор бас-
тыһыһынан аһатанан полуфиналга
кыргыттар.

Иһин эһэрдээҕи «Саха-КВН» полу-
финала "Айыһы" културнай квини-
гэр ыһтыһыһа. Барыта алта улуус-
тан (Аһа, Таатта, Чурапчы, Мэҕэ-
Хаһалас, Уус-Алдан, Томпо) 12 хама-
анда бэлэмнэһэн, республикаҕа фи-
налга кытар туһунан күрэхтэһэ кэл-
биттэр. Дьүүлүүр хамыһаһыа
сүрүннээһингэ, СР ороһор общес-
твеннай холбоһуктарын председатели
Г.И. Охлопков, СР «Саха-КВН» лига

«Сыһы сырбайдар».

председатели солбуйааччыта М.И. Ох-
лопков, эһиттэр сөһөртөөр Ж.И.
Павлова, «Саха-КВН» чилиһи И.Н.
Филиппов, иһин эһэрдээҕи улуустар
түмсүүлэрин председатели А.П. Соси-
на буолулар. Бастаах күн буоларын
курдук байыһи биллһиннэрин уонна
ыһыһыһыһык түһүмэхтэр ыһтыһы-
һылар. Мин хамаандам маһнаһы
хардыһылар диир тизмэһэн хамаан-
далар байаларын сырдаттылар, араас
бэллээһи миниатюралары көрдө-
дүлэр. Уус-Алдан көсүүмнээх
"Көрдөөх саһык", Таатта "Ситик" ти-
лаах олоһостөөх уолаттара, Чурапчы
Алаһарын "Сыһы сырбай" кыргыт-
тара чаһыһаһык көстөннөр үрдүк
баалы ыһылар. "Ыһыһыһык"
түһүмэххэ хас биирдэн хамаанда би-
ир боллоруоһу бэлэмнэр, манна
сүбэлээх охсоннор бэллээһи хоруйу
биирэхтээхтэр. Бары булуһа сы-
һыы ойдоһун, түргэн-түргэнник
көрдүүс хоруйлары утары уунан и-
тилер. Дьүүлүүр сүбэ түһүгү таһа-
рыһа иһинэ хамаандаларга сыһабыт
биирдиһэр, сүбэлэри эһиттэр. Сар-
сыһы күнүгэ өссө ох курдук оҕостон

Местникова Айыһа, Ноговицын Саһа.

кэлэллэригэр баһарды-
лар. Иһин күн көрөөччүтэн саһаан
кыттааһыһа тийэһи бары тыһаһы-
һаах биирэгэ бэлэмнэһэн кэлбиттэр.
"Бастаах" түһүмэххэ хамаандаһан

биирдэн киһи тахсан 15-тин
көрдүүсү бэлэмнэһэн кэлбиттэр.
Манна оро дьуһуһон көһөһөр, артыһы-
һыһа хааһыһыһыһа маастарыһы-
бата көрүлэр. Түһүмэх аһыһа оро аһа-
һа аһыһаан, мунгуһуу чыһаһаһа
"Сыһы сырбайдар" уонна "ДТТ сбор-
найа" хааллар күөн көрүстүлэр.
Түмүккэ "Сыһы сырбайдар" иһиннэ-
рин биирбэһилэр 3,5 оҕонан иһини
таһыһылар. Дьэ, быһаарыһаах
бүтэһик түһүмэх "фристайл", "Мин
кэһин туттаһын..." диир тизмэһэн оро-
дүк таһыһыһык миниатюралары, уотта-
ах-күөстээх үнтүүлэри, кэрэ байлаах
куолаһтары иһэн сэргэхсийдиһит,
этэргэ дьылы олоһут иһини күнүһөн
уһаһа. Туох барыта бүтэр күһүһөх,
түмүктэнэр уһуһаах. Дьүүлүүр сүбэ
сыһаһа тахсаннар тэрийсөөһилэргэ
Махтал суруктары туттартаһылар.
Республикатааҕы "Саха-КВН лига"
финалыгар 3 хамаанда ыһтыһаһаах-
таралтан, биир эрэ оҕонан хаалбыт
Уус-Алдан "Көрдөөх саһык" хамаан-
датын хаһан туран 4 бочуоттаах мис-
тэни таһаардылар. Ол курдук, үһүс
миссэ Чурапчы "Чолбон", иһинэ Таат-
та "Ситик", бастаах Чурапчы "Сыһы
сырбайдар" тахсаннар үөрүү-көтүү
өргөһүүн билбиттэр. Долгутаһаах
түгэни биир кээһиннэһэн үтэһкэ кубу-
луйбут "Мисс-КВН" Чурапчы "Чол-
бон" хамаанда 10-с кыһаһыһа үөрэн-
эһиттэ Айыһа Местникова, "Мисс-
КВН" Аһа "ДТТ сборнайа" Саһа Но-
говицын аһал аатыһылар чиэстэһиннэр.

"Саха-КВН лига" сыһан сыһа аһыһа
тупсаһа, сайдан иһэр. Саһа таһаһыһы
арыһарга, үрдүк чыһаһаһа даһыһарга
күүс-көмө буолар. Аһаһаһа Чурапчы-
га ыһтыһыһык полуфиналга
көрдөөхкө, ороһор таһаһаһа-саһаһа
тупсуһуһун, саһаһы уус-уран тыһа-
һа өссө хоморойдоһон, сыһаһа таһаһа
кыһыһыһаһа чаһыһаһа ороһор тах-
сыһыһаһа иһини сөһтөрөр, үөһэр
даһыһа. Көрдөөччүлэр да хаһаһыһа
тыһыһы дьэһөөһө, саһы тоһуһа-тоһуру
тоһуһуһуһа мин саһаһаһа барыһын
быһаһар.

Нарыһа БУРЦЕВА.

МУУС-ЧЭН ОЛОБУ ТУЛУЙАН

Быйыл Чурагчы 41 кол-хондун "балын буудугар" дигэн ааттаан көһөрбүтүрө 70 сыл буолла. Сэтте уон салгавыттар бардахпыт кыһын улахан өлүү-сүтүү, хоргуйуу тахсан муну-сору көрөн албут дьоммутун кэрэстээн Булут, Айыттан, Кэбэйин улуустарынан сырылга баран кэлдиб. Онно хайды баргыһын тулуйан ты-ынаах ордон, ичээлэй тирбээ-лыгытыһынан, кыһы-хара буолбуттуну баркыһан; дьука-ах олоһу Вера Львовна Прокопьеванын ахтыгыбыт. Иккүн 70 сыл буолан баран аан бастаан кырдыар саапсыттан баран кэлдиб.

Мин ийзэг тийвэсхит туун ис тийвээр яадман, ол сыны бича суурин-тэвхт юмнээ буулбута. Үс саастаах сурдмун оно өлбүт. Армайн малчылыгт хөйдөө хоргуун да өлшөр буолуо дин бэлтгэн саньыбын. Ийзөгт яадьба-тара буушшр, багир, олоо суон этэ, билэгтн 73 саастаах киши буолуо халдмга. Тугуна ахатан, хайдах малчидызыбын бэлтгэн олох

ойдөөбөшүүн Бараксан "Ийиз, Аанна", - дээн сэнгэтэ суух амалтайн эрэр курдук ыгылары. Очюлорго ийизтэ оронто эрийээр да кылары суух таах үлүкү-тулукү сытара. Улахан сурдум Вана, бизстээх уул, эмнэ таах ыгылы-ыгылы сытара. Мин бэйэм төрүт сэнгэтэ суорум, нэһилээ кыһалдыттан тугарым, барысарын көрөр курдук элээ. Калын ийизм ыарыста арыый аайыгыта "орбун ыа кууһан кэлөхпүтүм буоллар өлүө суоҕа ээ", - дикт бэйбөр хомойо саныырым, быһа сыһыан сүрөздүлөөм көрөн баран олохбутум дикт моҕуттэриэм. Улахан уолбут Ваныбыт баар, тыһыкыах дикт эмнэ да үкөһүм.

Бислэтин ал Ватнабыг – Иван Соснович Луккин байгаль ахсынның 8 күнүгүр 75 сааһан туолар. Кини армий көшөгөтөн 1965 с. Московский архитектурный институту бүтэрэн алымастаах кырай куоратыгар-Мирныйго 6 сыл үлэшөбүтэ Айхал, Удачный, Мирный куораттар араас бйраһы-

актарыг таанармылаахтыг үзлөсөптө Айхал, Удачный олоор комплекстарын экспедицеталынай байрайаастара БСТХБ үзүүр көмүс мөтөллөшүн наараа-далаамыта усонна Союзка бастыг байрайаастар истэригэр илэрсэн "ЭКСПО-67" аан дөйдүтүгү быыстагыттар Монтреаль куоракка көрдөрүгүтүрбүтэ.

Иван Семенович 1971 сылтап Дыкуускайга улашар. 1976 с. Перхипри куорат общественнай кэлиэтин бырайыактааһытыга Бүтүн Союзтаагы конкурса кыттан, Москва архитектордарын бөлөдүн кытары тийлэһин 1-кы-2-с миэстэти үлэстэбитэ. 1977 с. "Дом олимпийца" конкурса 1-кы, 1978 с. Дыкуускай аэропордугтан кэлирин монуусалар (Үс сэрэг) эмиэ 1-кы, 1975 с. Дыкуускай 33-с кварталын огоруута 2-с миэстэти кытыла, 1978, 1987, 1992 сс конкурстарга миэстэлэстэ. Кэлиин тийир суол Саха сиртэр кинор аартыгар Томонко сахалын водородтаах, тус уратылаах бы-

районадан кыялдан, станциядан—
этэ түтүлүбүтү.

И.С.Душин архитектор
бидьдэгшлээн Саха сирин ариас
улуустаныг, Дьоксуусайг кую-
ранка айааг оворбут монументнаа,
дизайнер-уоттара аахстажа бэрлэ-
үтүс. Төрөөбүт Чурааччылар да-
септоох өйдөбүнньүгүн оворон-
турар Ол курдук, Кыйааны 50 сыл-
лытар өссөмүк тоһторутар Ий-
дөйгү көмүскэлитэр өсүбүт бу-
ойуушнарта уонна Хоту
көһөрүллүтэ баран олоһот-сүүлүт
биир дойдулаахтарыгар аһаан
1995 с. байыһаан кылтан, салайа
монумент тутустута. Эмэс итэ-
сыл Хамаар кэлиһиһиэн буйуу-
шарыгар өйдөбүнньүгү олохтоо
Олоот Ийэксентьевич Андреевич
көмөлөһүннэрэн байыа турорбу-
та 2000 с. Чурааччы педучилище-
тин устудьуйнарын уонна пре-
подавателлэрин кэриэстэригэр
аһаан К.И.Калачев
көмөлөһүннэрэн өйдөбүнньүгү
тутуута.

Нерисонгом олараро-үлэлдмэр-

га тунсарай биш бастайг куорат буоларыгар И.С.Лужкин кылаата улахан. Ол курдук, Вүгүн Союзтаагы индустрия савотунун кириэс, Москва архитектордарын кытары тэтиһэн, Москвага икки сыл баран үлээбитэ Оҕа убайым Нерюнгри туругуларыгар эмиз улахан аңааох, ойуу, билиһинэ барсыбитэ.

Биштин, бишрээ төрөөбүттэ, уолбутунан ким туттабыт, бишр кэһи айбыта-тушута дэтэххэ сии үгүө, Саха сирийн сайдыытыгар турумуһан үлүсхөтө. Кимн СР үтүөлүк архитектора, Союз-сий Союз, Россия, Саха сирийн архитектордарын союзтарын чили-сээ.

Таймалзах мөнхвигт Иван Саженовч, эн Хоту коһарүдүү муу-чэнг олодун тулуйан, таймшах ордон 75 саясын туоһарынан ис сурахтон асхыан туран ажардэли-ибэт! Өсөө да үһүнүк олор, туй-пут илэнтэ мһһэстэма, тэһнэ атаххын кубулуугуза, снэ биһр айа-туга сырып, дьоллох, дору-бай буһа дээн алтыһыбэт!

Бийрэг торообуттарын
агтгарынган эднийн
Е. С. ЛУКИНА

Дорцобуйа харыстабыла

БАРЫ БҮТТҮҮН УТАРЬАХТААХПЫТ

Блам ыһын 31 күнэ – аан дойду үрдүнэн табахтаабат буолуу, оттон сэттиннэ 15 күнэ – аан дойду үрдүнэн табахтан ажаластаһыа күнүрө. Табах куһарынан киһи барыта билэр эрэһир, тоҕо эрэ бары туттумманы тардаһар. Соторутааҕа Дорубуу харыстабылын мөөкүтөрүстө табах буорту туттан нэһиликкэни дорубууһун харыстыыр туһунан сукуон барышын бэлэмнэбистэ Бу чөрүчүгүн Россия Правительствота сата дьаһаллар ылды. Сана сукуон олоххо мэйдэ. Табагы обществоннай сиргэ тардыа бобулуһна. Ону тэҥэ табагы кэкскаларга, дүрөктэргэ аҕалыһары бөгүүлэр, оро хараҕар кустер сиргэ рекламаны эмиз көтүлүкөбөт буолуохтара. Табах сэмэй чөлүкэни сыаната 150 солк тэҥнэһиэ диэн сабаҕалыһар.

Табахха 1200-чэ сулуһунанх эгтик баарын билбон эбэх. Кини аймахха араас ыар ыарьыларга адаларын аһан, айылданы кытта жерпитэр, төрүүр оргулар, тийиэ төттөрү дьааттаарын болуойболбут. Дьон лоруобуйата мэлтөөбүтэ, кыһас үйэллөөмүтэ, эрдэ кырдыра барыта мантан түгүлүстэх. Аны кэлэн оро, дыхтар, ыччат мээссайдык табахха киларан эрэрэ киһини дыксыттарар.

Билхээх, урут билгэрлээн, табах саамай дьаата нэ-
котин эрэ дии саныырбыт тутах. Ону таһынан сигарета-
таһа углерод оксида (утаар тааһа)-9,2 %, курунньук (са-
жа)-7,8 %, бензалирен-4,6 %, муравьиная кислота-3,1 %, азот аһыһыта-2,4 %, уксус кислотата-1,2 %, аммиак-
0,92 %, мезильяк-0,85 %, синильный кислота-0,49 %, фор-
мальдегид-0,45 %, сероводород-0,42 %, фенол-0,35 %
уонна араас алкохолдтар бааллар. Ол эрэн никотини-
үөрүйэни үөскэтэр наркотик. Табахсыт 20-25 сигарета-
ны тартаһына онтон 2-3 хааһыла никотины хааныгар
ошшорор. Бу - кичини оморор кутталлаах "Оччоро та-
бахынтотор туох да буолбатыт", - диин сөптөөх ыһыгы
үөскүүр. Бастаан кичи этэ-сиптэ дьаахка бердөөксө
туруулаһар, көмүскөтөр. Онтон сыһыта табахха үөрэнэр.
Никотин, атын да дьаата кичи нэһэрбөлгөр, сүрүөр,
тынырыгар дьаһар. Тебону, мэйилин, сүрөһи ыаргыт-
тарар. Холобур, табады тардыбат кичиттэрэр табахсыт
сүрэр биэр сууккара тонноттан тахса хааны ордук ха-
чайдылар. Бу сүрөөк улахан ноһурууска. Хаан бат-
таһына, сүрөх ыарыһа, умнуган буолуу бу барыта та-
бахтан бэрүүр.

Аан дайбуута радиацийн 6 рад эрх буолара быһаарыл-
лыбыт буоллардына, тибэхсүг икки пачканы тартардына
иурматтан 6 төгүл албох радиацияны бэйэтнээр ылар.
Билр сйарета буруота иһин улахан суолга, уулуссага
16,2 час турубутулар тэппэх.

Ол эрэстэр күн сирэ күндү. Доруобула кыр өстөөхтөрүттэн босколотуу хаһан да хойут буолбат. Маһыаха өйү-санааны, кыһампыһы, болормоттогу ууруохха эрэ мада. Хайа баҕар иһини кэстэһин саныыр, биирдэ берилдибэт ологу сыаналыыр кути, быраастар, учуонайдар бүтүүн бу алдархайдаах дааты утары охсуһуох кэрингээхтэ. Оччого эрэ кэлэр кэбирэки кылынаа чөл, буга туруктаах буолуоҕа.

Марфа КУЗЬМИНА.

KOHHOPYV

«Санта-Алокс» сэтгэлхэн 22 хүнлүүдээр (сэтгилтэр, № 159-160) нүомэритэр икхэс бэлэһэнэ «Дьон ойро-санаата уһулсуоххаа» иһилтэйһа пэһилчхэкээр сэллэһэлэнг иһилчхэн туһунан абхаах «Бастаһыс мийстэһи: Аларар иһилчхэ» (директор С.А. Баһилева), икхэһи Одулуун (директор С.Д. Дьулэвская), «дизн отиһа» «иһилчхи Во-луһур (директор С.Д. Дьулэвская),» «дизн компэрион иһилчхэһи».

2012 – Кудьтура цонна дудьубунас сыла

Ахсынны 9-12 күнээрэгэр Чурагчы улуунутар Нур-батаары государственной кино сцалар драматической театр кулсирэ ыгтышылалара бызанынар. Бу тэрэжин Чурагчыттан төрүттээх билиилээх режиссёр, билигин Нур-ба театрын уус-уран сайаагчы-директорынан үлэнир, СР искусстволарын үгүөлээх деятелэ Юрий Макаров үйэ ангардаах үбүлүөйүтэр уонна Нурба театрыгар айар үлэтэ 25 сылыгар анаанар Нурбаттан айамаан иһин театр коллектива быйыл баларын ыһыгар Уфа куоракка ыгтышылбыт 5-с туури тыллаах театрлар Тутаныль фестивальгар ситиһилээхтэ "Күн Күбөдэ букалгыр" олохтоху Уейэо Бүлүүгө, Бүлүүгө, Бэрдийэтэ-эксэ көрдөрүөхтөрө Сатинны 6-8 күннэригэр Нурба театрын үлэлэрин Дюкуускай куорат олохтоохторо көрөөхтөрө.

Юрий Алексеевич Макаров 1962

нан, отгон 1994 с. уус-уран салайааччытан атабыта. Мангайты режиссерский үлгүтүн 1989 сыллаахха туруорбут "Кир" спектакля буолар. Валентина Гаврильевна айыыһытынан "Уот Дьулустаан" дэи иэһе спектакля театры албох ситиһиһин ааралыта. Ол курдук, Нурба театры Сибирь уонна Дыһаай Восток театрдарын Чебоксары куоракка буолбут Бүтүн Россиятаагы "Федерация – 92" фестивалыга лауреат үрдүк аатын ылабыта.

Юрий Алексеевич 1995 сыллааха туруорбут Семён Ермолаев тасатынан "Айны түспүтөх сиритэр" спектакылыа Нью-Йорк театрыт аизитэй карточкатынан буолбута, Польша, Франция кэрэктиситэрин уопша корөөччүлэрин урдук сыанабылыларын ыбытта. 1999 сыллааха театр бу спектакылынан Санкт-Петербург куоракка ыгытыллыбыт "Валтийский дом" диги нуруоттар иккэ ардылары-

Ю.А. Макаров.

ЧУРАПЧЫГА – НЬУРБА ТЕАТРЫН КҮННЭРЭ

Артыштар Борис Борисов,
Майя Слепцова.

наары фестивалларыгар кыттан, фести-
наль дирекциятын биринин ылар
чирскэ тиксэбитэ.

Юрий Алексеевич туруорбут спектакыларын көрөөчү сөргөзгөн көрөр. Кини Саха сирин театрдыгыга эрэ буолбаныа, Россия араса муһунтаарын тыһаатырларыгар ыгырыаһтан бэйэтин үлэлэрин кордорор спектакль, туруорар. Искусствоттар Юрий Алексеевич айар үлэтинин Россия театральнай искусствотнай сүрөстийин үрдүтүр диин биһиһиллэр элэр режиссёрлар Ю.А. Макаров туттар араса нымаларын бэйэлэрин үлэлэрини туһаналлар. Таланнаах режиссёр хас биирдин туруоруута Россия театрын искусствоттар сокун кэтиһиллэх түгүһүн булар.

Юрий Алексеевич республика театрдарын "Саха" фестивалын тэрийэччиһигин бугуар. Бу фестивал 1993 сылтан ыла Ньурбага ыгыллылар "Саха" фестивалтан кэлэаттан сайдыонутар биллэр артыыстар, режиссёрдар тахсыбылгара. Ю.А. Манаров элбэх артыыһы, режиссёрдары илгэтиһааарды, ол курдук, кэнилэр ортолоругар билигин Үгүр кэлүөнү театры сүрүн режиссёрунан үлэлиги сыдытар СР искусствотын үгүөлүкх дегител Алексаандр Тигитинов, СР үгүөлүкх артыыстара Векра, Николай Никитинер, СР культууратын туйуушары Пётр Винокуров, Надежда Афанасьева, Артур Евсеев бааллар. Театр искусствотун киллэрбит кылаатын иһин, Саха Республикатын Президент 1995 с. ахсынны 6 күнүгүзү Бй аарынан "Саха Республикатын искусстволарын үгүөлүкх дегител" үрлүгү ага илгэриллибэ. 2004 сылыахха Российскай Федерация Президент В.В.Путин Гранууан шараадалам-

Кэпэһэй сылларга Юрий Алексеевич ордук саха ворутугун исторонугун, элэҥҥө болонноотугун үүрэн ула-

хаа үзлэри туруорда 2009 сэлтэххэ Сизэ Чолбохук гасатын "Нырбанан" спектакла "Хаарлан хамта... фестивалыа "Бастыг режиссёр үлэ" нэвэлэри кыһыллыларан олбутта. Юрий Алексеевич 2011 с. Эрдик Эрдиктин олонхотунан Галина Томская - Айылаа нэвэлэрэктэнэн туруорбут "Буура Дөхүл олонхо-спектакла "Сата-2011 фестивалыа "Бастыг спектакл" аатын ылбута. Быйыл Юрий Алексеевич Нурбанан ыһыллыбыт Олонх ыһылар анан олохтох олонхоһу В.И. Иванов - "Чилэ "Күн Кубоо" бухатыр" олонхотун туруоран "Тулаһык" фестивал кэрэтиһэри дүүллүүр субэти, көрөөтүлэри үрдүк сыанабылларын ылбута.

Чурагчы улууһунан бэйэтин дй дүмээхтэригэр аһан Юрий Макаров икки үлэтин көрдөрбүт. Ол курдук ахсынньы 9, 10 күннэригэр эһиликтэргэ, оттоо ахсынньы 11 күнүгэр "рапчыга Юрий Макаров бэйэтин инициативатын туруорбут, "Хаарыан хыла" фестивалыга "Бастың режиссер үлүгэ" номинацияга кыайылаарынан тахсыбыт "Таттал оонньуурдара" спектакль көстүгөрү Сэттинэ 12 күнүгэр "Кул Күбээдэ бухатыыр олоһугор" ыгырабыт. Бу олоһо спектакльга Ньурба театрыгар айтута сылдьар Чурагчы Чыаптарыттан төрүттээх, СР үтүөлүк артыыската Майя Слепцова, Болтоһо иччата Дмитрий Слепцов эмээ кытта,лар бэтиктабылшаах Чурагчы олоһотторо, эһиликтин республикабыс Россия, ону аһан Аан дойду театры искусствоттар ураты туруорууларынан бэллэбиэт бэйэһүт уолгут, Хатыыһтан төрүттээх Юрий Макаров спектаклиларын элээн көрөрүтүтү сыһаллыырыгытыгар ыгырабыт".

Мария СЕМЕНОВА.
Пьесы, театральная литература,
драматургия, собрании сочинений

Ждем Вас по адресу: с. Чуралча, ул. Ярославского, 18а (УК «Айылгы»). Тел.: 44-086.

Көрөңзө, кыргыздарга, уюм,
үтүктөргө, кийинте, сенинчө